

De opkomst van de Gouden Dageraad in Griekenland heeft schokgolven gezonden door heel Europa. De organisatie is openlijk nazistisch en verheerlijkt Adolf Hitler en de Holocaust. Haar leden vermoorden en verwonden stelselmatig migranten, bestoken moskeeën met brandbommen, en verkondigen dat vrouwen achter het aanrecht horen. Hoe kan de beweging tegen racisme en keiharde bezuinigingen deze fascistische beweging een halt toeroepen?

Griekenland is niet fascistisch geworden, zoals sommige commentatoren wat al te gemakkelijk beweren, maar de steun voor Gouden Dageraad groeit. De organisatie kwam tijdens de verkiezingen van afgelopen juni in het Griekse parlement met bijna 7 procent van de stemmen. Ze kreeg ongeveer 425.000 stemmen en is nu de vijfde partij in het parlement. Opiniepeilingen wijzen uit dat ze de op twee na grootste partij kan worden bij de volgende verkiezingen.

De economische crisis en de ingrijpende bezuinigingen zijn de drijvende kracht achter de snelle opkomst van Gouden Dageraad. Toch was het succes van de partij geen automatisme. Het racisme van de Griekse elite en de grote politieke partijen hebben de weg gebaad voor de nazi's.

Toen de economische crisis zich verdiepte, zetten Griekse regeringen regelmatig racisme in om de opkomst van sociale en linkse bewegingen tegen te gaan. De traditionele partijen geven migranten de schuld van werkloosheid, criminaliteit en slechte sociale voorzieningen. Voor hen is dit een middel om de aandacht af te leiden van hun eigen schadelijke beleid. Toen bij een opstand in december 2008 de Griekse politie een scholier vermoordde, gaven de politieke partijen met een hoop retoriek migranten en linkse bewegingen de schuld van de instabiliteit in Griekenland.

Groei

Het politieke bijeffect van deze campagne was de groei van de extreemrechtse partij Laos. Deze partij richtte geen fascistische knokploegen op, maar een aantal nazi's vonden er een toevluchtsoord. De mainstream-partijen probeerden Laos de wind uit de zeilen te nemen door zelf een racistischer beleid te voeren. Dit ondermijnde Laos echter niet: het legitimeerde het racisme juist nog meer. Maar terwijl Laos onder druk kwam om zich te gedragen als een serieuze politieke partij, konden de openlijke nazi's van Gouden Dageraad zich opwerpen als het 'echte alternatief'.

Een belangrijk keerpunt kwam eind 2011. Laos sloot zich aan, onder druk van de heersende elite, bij de zakenregering van Papademos. Dit was een regering die vérgaande bezuinigingen trachtte op te leggen na de val van de sociaal-democratische Pasok-regering van Papandreou. Hierna verdampte de electorale steun voor Laos. De val van gevestigd extreem-rechts maakte de weg vrij voor Gouden Dageraad.

De crisis van de gevestigde politieke partijen is cruciaal om de electorale groei van de nazi's te verklaren. Pasok haalde in verkiezingen standaard meer dan 40 procent van de stemmen, maar in juni 2012 zakte de steun naar 12 procent. Volgens de opiniepeilingen zal deze nog verder teruglopen naar 5,5 procent. Ook de conservatieve partij Nieuwe Democratie bereikte een historisch dieptepunt in juni. Miljoenen mensen die altijd op een van deze partijen hadden gestemd, waren nu gaan zweven. De meesten weken uit naar links, maar de nazi's wisten ook voordeel uit de situatie te slaan.

Experiment

De groei van de Gouden Dageraad is niet alleen in de stembus. De nazi's hadden al eerder een

succesvol experiment georganiseerd op straat. Op het Agios Panteleimonas Plein in het centrum van Athene richtten ze een 'burgercomité' op. Dat bestond uit niets anders dan nazi's en racistische figuren uit de wijk. Het doel was de buurt te 'zuiveren' van migranten. De officiële anti-immigratieretoriek moedigde hen aan. Lang voordat Gouden Dageraad een parlementaire partij werd, verklaarde de sociaal-democratische minister van Openbare Orde dat hij met deze partij kon overleggen over het optreden tegen illegale migranten.

Het was algemeen bekend dat Gouden Dageraad opriep tot de uitroeiing van migranten. Ze begon pogroms te organiseren, immigranten te terroriseren en hun huizen en winkels te slopen. De media en de regering deden alsof het om acties van gewone burgers ging. De regering zette als antwoord meer politie in. Maar veel politieagenten staan achter Gouden Dageraad: één op de twee agenten stemde in juni op de nazi's. Onder de Griekse oproerpolitie is dat aantal nog hoger. Nadat onlangs antifascistische demonstranten werden opgepakt, zijn ze gemarteld in politiebureaus. Agenten vertelden hen 'dat we nu allemaal van Gouden Dageraad zijn – het is maar dat je het weet.'

Pogroms werden nu georganiseerd door de politie en Gouden Dageraad. In plaats van nazi-bendes te arresteren, werden gewonde migranten opgepakt. Vorige maand nog overviel de politie twee huizen van migranten en arresteerden de bewoners. Een kwartier later kwamen er nazi's die de huizen leegroofden en de boel kort en klein sloegen.

In reactie hierop spreekt de regering van 'extremisten' en tracht links en de arbeiders te demoniseren. De regering zegt dat links net zoveel schuld heeft aan het geweld als de nazi's, door het organiseren van militante demonstraties, stakingen en antiracistische acties.

Paniek

Griekenland is niet fascistisch geworden. Maar de opkomst van Gouden Dageraad weerspiegelt de paniek van de heersende klasse. Ze zijn bang voor het groeiende verzet en voor stakingen van arbeiders tegen de extreme bezuinigingen. Vooraan in de strijd staat nu de antifascistische en antiracistische beweging. Het gevecht tegen de bezuinigingen kan niet worden losgekoppeld van de strijd tegen het racisme en de nazi's.

Gouden Dageraad heeft het prestige van een officiële parlementaire partij en haar kas wordt gevuld met miljoenen euro's staatsgeld. Maar het is ze niet gelukt om het experiment van het Agios Panteleimonas Plein te herhalen. De parlementsleden en de leiders van de partij kunnen nergens heen zonder politiebescherming. Vakbonden stemmen één voor één voor het stoppen van fascisten op de werkplek. Tienduizenden migranten en anderen namen in augustus deel aan een antiracistische demonstratie. Deze bewees dat de woede groter is dan de angst.

De pas opgerichte Beweging Tegen Racisme en de Fascistische Dreiging organiseerde in oktober een succesvolle bijeenkomst om acties over heel Griekenland te coördineren. De leuze 'Fascisten, bankiers, trojka – jullie tuig werkt allemaal samen' klinkt luider en luider tijdens elke staking. De inzet is hoog in Griekenland. De toekomst hangt af van de vraag of we onszelf volledig van het tuig kunnen verlossen.

Nikos Loudos is lid van SEK, de Griekse zusterorganisatie van de IS. Dit is een vertaling uit de Socialist Worker. Foto: SEKonline (Antifascistische demonstratie in Griekenland eerder in 2012).

Dit artikel verscheen eerder op socialisme.nu